

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 19 (3607) ●

● ПЯТНІЦА, 11 КАСТРЫЧНІКА, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**На пшанічнай
ніве
ў Аляксандраўску**
Стар. 4

**Подзвіг
на правым
беразе Сажа**
Стар. 6

**У Новай
Мільчы,
у краі
родным**
Стар. 8

ДОБРЫЯ СУСЕДЗІ

Надзвычай цёплай была сустрэча прэзідэнтаў Беларусі і Украіны ў Жытоміры

Каб у міры сеяць жыта

Нататкі з нагоды Другога форуму рэгіёнаў Беларусі і Украіны, што праходзіў ва ўкраінскім Жытоміры

Як “расшыфраваць” Жытомір... Хоць і ведаю амаль напэўна, ды звяраюся. Жыто ва ўкраінцаў — гэта жыта, слова мір — таксама зразумелае без перакладу. У горадзе з такой жыццесцярджалнай назвай (бо жыццё і жыта — з аднаго ж караня...) праходзіў на пачатку кастрычніка Другі форум рэгіёнаў Беларусі ды Украіны. Зрэшты, і самі ж народы — з аднаго роду-караня. Праўда, сонца-цяпла ў шыроках паўднёвых нашых суседзяў трошкі больш, а значыць — і гарачнасці ды эмацыянанасці ва ўкраінскіх натурах, пэўна ж, таксама. Тое, дарчы, магу засведчыць на ўласным

досведзе, маючы жонку-ўкраінку з Харкаўшчыны.

Неяк дыпламат Валянцін Вялічка, даючы нам з ёй інтэрв’ю ў Кіеве (светлая памяць мудраму Валянціну Уладзіміравічу: шмат ён зрабіў на карысць беларуска-ўкраінскага сяброўства на пасадзе Амбуладара Беларусі ва Украіне) жартаваў: дзе ў беларусаў Поўдзень — ва ўкраінцаў Поўнач. Вядома ж, меў на ўвазе геаграфію, а не рознасць светапоглядаў. За савецкім часам Вялічка працаваў якраз на Гомельшчыне, там Украіна па суседстве. Мяжы не было — СССР, людзі “радзічаліся”: тысячы, дзясяткі тысяч беларуска-ўкраінскіх

сем’яў сведчаць пра крэўную роднасць. Валянцін Уладзіміравіч раскажаў анекдот з савецкага часу. У Чарнігаўскую вобласць тэлефануюць з Кіева ўвесну: чаму не сецеце? Дык мы ж на поўначы, заўважаюць адказныя таварышы. “А чаму гамьяльчане ўжо сеюць?” — “Та яны ж на поўдні!”. (Гл.: “Тысячы кіламетраў добрасуседства”. — ГР, 23.05.2013).

Быццам і няшмат часу прайшло з тае сустрэчы, а колькі ўсяго перамянілася ва Украіне: майданы, Крым, і вайна ідзе ў Данбасе... Напярэдадні Форуму рэгіёнаў Аляксандр Лукашэнка сустрэкаўся з прадстаўнікамі

найбуйнейшых украінскіх СМІ ў Мінску, і ўпершыню то быў фармат даверлівай гутаркі. Знайдзіце ў нэце — паглядзіце, пачытайце. Шмат вострых пытанняў было зададзена, і зусім не згладжаныя ды завуляваныя адказы атрымалі калегі. Ну як не пагадзіцца з Прэзідэнтам, што краіны-суседкі павінны захаваць славянскае крэўнае сваяцтва дзеля будучых пакаленняў! Беларусы і ўкраінцы цесна звязаны агульнымі каранямі — гістарычнымі, духоўнымі, сямейнымі, таму й не маем права страціць такое адзінства. “Гэта ідэалагічны пасыл, які ляжыць у аснове ўсіх маіх разваг па сітуацыі ва Украіне”, — падкрэсліў Прэзідэнт. Ён назваў Украіну важным суседам Беларусі, адным з галоўных гандлёва-эканамічных партнёраў, што робіць стасункі з ёй для нас прыярытэтнымі.

Якраз такія сустрэчы, як прайшлі ў Жытоміры з удзелам Аляксандра Лукашэнкі ды Уладзіміра Зяленскага, і дапамагаюць міждзяржаўным стасункам дынамічна развівацца, пры тым усталёўваюцца надзвычай эфектыўныя міжрэгіянальныя сувязі, найперш у гандлі, эканоміцы. А гандлёва-эканамічныя кантакты ключавыя ў нашым партнёрстве. Амаль пяць з паловай мільярдаў долараў — такім быў наш тавараабарот летась. І, няма сумненняў, форум у Жытоміры надаў новы імпульс для ўзаемадзейня: падпісаны кантракты амаль на паўмільярда долараў. Да таго ж Віцебская вобласць падпісала пагадненне аб супрацы з Вінніцкай, Чаркаскай і Адэскай абласцямі. Гомельскі рэгіён, паведамлялі ўжо СМІ, узмацніць узаемадзейне з Жытомірскай вобласцю. → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Беларуская АЭС: ужо хутка

Замежныя журналісты наведалі аб’екты пусковага комплексу атамнай электрастанцыі, што ўзводзіцца на Гродзеншчыне, пад Астраўцом

Больш за 50 журналістаў вядучых СМІ Турцыі, Егіпта, Польшчы, Літвы, Узбекістана і Расіі знаёміліся з ходам будаўніцтва Беларускай АЭС. Міжнародны прэс-тур адбыўся ў плыні XXIV Міжнароднага Беларускага энергетычнага і эканамічнага форуму, які праходзіў у Мінску 8-11 кастрычніка.

Атамная электрастанцыя забяспечыць энергабяспеку Беларусі, а пытанні экспарту электраэнергіі — другасныя. Пра тое казаў журналістам генеральны дырэктар БелАЭС Міхаіл Філімонаў: “Перш чым пачынаць будаўніцтва АЭС, мы адпрацавалі пытанне: з якой мэтай узводзім аб’ект. Першапачатковая мэта — мы не павінны залежаць ад аднаго віду паліва, у прыватнасці ад газу. Асноўная задача атамнай станцыі — забяспечыць устойлівае электразабеспячэнне Беларусі. І першапачаткова ж АЭС задумвалася ды інтэгралася для працы ў беларускай энергасістэме. А пытанні экспарту — другасныя: яны залежаць ад рынкаў, кан’юнктуры ды іншага”.

Беларуская АЭС з двума рэактарамі ВВЭР-1200 сумарнай магутнасцю 2400 МВт будзе пабудавана на расійскім праекце паблізу Астраўца. Фізічны пуск першага энергаблока, па словах Міхаіла Філімонава, запланаваны ўжо на студзень 2020 года.

Іван Іванаў

СУПОЛЬНАСЦЬ

Тры радзімы Барыса Герстана

Вядомы спартыўны тэлежурналіст нарадзіўся і вырас ва Украіне, рэалізуе свае таленты ў Беларусі, а ў далёкім Ізраілі, на зямлі продкаў, адшукаў цікавыя матэрыялы для сцэнарыя фільма “Беларускі Ерусалім”

Барыс Герстан больш вядомы ў Беларусі як тэлежурналіст, які здымае філь-

мы на спартыўную тэматыку. Ён доўгі час працаваў у спартыўных рэдакцыях Белтэлерадыёкампаніі, узначальваў іх, сёння ж — намеснік загадчыка аддзела спартыўнага вяшчання ЗАТ “Другі нацыянальны тэлеканал”. Ягонае журналісцкая праца мае грамадскае прызнанне: сёлета на пачатку года Барыс Ізідоравіч адзначаны прэміяй “Беларускі спартыўны Алімп” — за папулярнызацыю фізічнай культуры й спорту, прапаганду здаровага ладу жыцця.

Нямногія ведаюць, што Барыс Герстан актыўны ў грамадскай дзейнасці. Шмат гадоў ён — на кіруючых пасадах у Саюзе беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб’яднанняў і абшчын (раней старшыня, цяпер — намеснік старшыні). Бела-

русь ды Ізраіль цікавяць майго суб’ядніка як тэлежурналіста на працягу многіх гадоў. І тэма трагедыі яўрэйскага народа для яго таксама блізкая. Таму мы з Барысам Ізідоравічам размаўлялі пераважна пра гэты, пакуль што менш вядомы бок яго жыцця й творчасці.

— Барыс Ізідоравіч, апошні фільм “Хронікі Мінскага гета”, зняты па вашым сцэнарыі, называецца “Зондартгет”. Прэм’ера яго, спецапаказ прайшоў сёлета перад адкрыццём манумента “Масіў імянаў” у Трасцянецкім парку ў памяць яўрэйскага гета ў Аўстрыі, якія там былі знішчаны. Помню, на прэзентацыі фільма вы

Барыс Герстан на спецыяльным паказе фільма “Зондартгет”

казалі, што Халакост звязаны з вашай сямейнай гісторыяй. Наколькі цесна? → **Стар. 7**

ISSN 0439-3619

ГЛЫБІНКА

Роднай вёсцы пакланіцца

Вёска Полкацічы, што ў Іванаўскім раёне Брэстчыны, сабрала на 520-годдзе гасцей з усёй Беларусі ды з замежжа

Самадзейным артыстам у Полкацічах — раздолле

У часавым вымярэнні вёска гэтая вядомая нават да таго, як на ўсходнеславянскія землі прыйшло друкаванае слова — здарылася ж тое, нагадаем, у 1517-м. Паселішча ў сённяшнім выглядзе тады, вядома ж, не было. Пачыналіся Полкацічы з хутароў. Даўнія дакументы фіксавалі, напрыклад, хутар Паплаўскіх, дзе жылі сем'і Стасевічаў, Мінічаў ды іншыя. Жыхары Полкаціч захавалі ўнікальны дакумент “Выпісь из крепостной книги и Пинского Нотариального архива...”, датаваны 1902 годам, які сведчыць пра куплю-продаж зямлі ў вёсцы Полкацічы.

А пасля рэвалюцыі 1917 года, іншых падзей таго часу ў гэтай палескай глыбіні адбыліся немалыя змены. Была й такая палітыка: ссяляц

хутары ў буйныя паселішчы, арганізоўваць калгасы. Як мне казалі мясцовыя людзі сталага веку, ніхто з хутаран тады не хацеў мяняць сваё месца жыхарства. Ды хіба ж можна было камусьці не падпарадкавацца новым уладам?

Вяскоўцы любяць свае Полкацічы, не хочуць людзі сталага веку з імі разлучацца, некуды пераязджаць на жыхарства, калі й гды бяруць сваё. Як, напрыклад, 91-гадовая Надзея Кулеш: яна шчаслівая не толькі пражытымі гадамі, але й добрай старасцю. Найстарэйшая жыхарка вёскі выхавала сабе на радасць сына Міхаіла Куляша, які стаў паэтам — ён сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі, жыве ў Брэсце. Пэўна ж, не толькі, як кажуць, пра хлеб дбаюць у вёсцы. Там і даўнія традыцыі продкаў зберагаюць. Скажам, у Полкацічах і ў наш час яшчэ жывы старадаўні абрад Ваджэнне Куста. Які, дарэчы, сустранеш цяпер усяго ў некалькіх раёнах Беларусі. Абрад апісалі беларускія фалькларысты — распісаць яго не буду. А знешняе праяўленне яго такое. На другі дзень Сёмухі ў Полкацічах упрыгожваюць Куста — для гэтай ганаровай ролі выбіраецца маладая дзяўчына, якую апранаюць

нявестай. Ёй з галінак бярозы, клёна робяць зялёны ўбор, часам у яго ўплятаюць мяту. Куста водзяць у часе абраду па вёсцы — адсюль і назва дзеі. Святочны гурт з Кустом заходзіць у кожную вясковую хату, дзе жывуць сем'і. А ўдзельнікі абраду спяваюць пры тым адметныя песні-пажаданні на шчаслівае сямейнае жыццё.

Людзі працоўнага ўзросту, што цяпер жывуць у Полкацічах, у асноўным занятыя на працах у адкрытым акцыянерным таварыстве “Агра-Моталь”. Кіраўніцтва гаспадаркі на чале з Вячаславам Кашталіянам падтрымала ініцыятыву энтузіястаў: адсвяткаваць 520-годдзе вёскі. Зладзілі ж імпрэзу ў цёплую пару. Землякоў, што сабраліся на Бацькаўшчыну з розных месцаў Беларусі, нават з замежжа, віталі-віншавалі кіраўніца аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Валянціна Барадзінчык, дырэктар ААТ “Агра-Моталь” Вячаслаў Кашталіян. У канцэртнай праграме выступалі фальклорны гурт “Славянчак” з мясцовага сельскага клуба, самадзейныя артысты з Моталы, салісты Аляксандр Парфёнчык (ён жа й арганізатар Ляхавіцкага дома культуры), Аляксандр Крываносаў. Кампазітар і спявак Віктар Міцельскі выканаў песні на вершы Міхася Пазнякова, Міхаіла Куляша ды й на свае таксама.

Сардэчнае атрымалася ў Полкацічах свята — на радасць усіх ягоных “дзяцей”, вялікіх і малых.

Васіль Кулікоў

ПАДЗЕЯ

Класіка ў сучасным фармаце

У Мінску прайшоў чатырнаццаты Міжнародны фестываль Юрыя Башмета. Прыватнае слова яго ўдзельнікам накіраваў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка

Мінчане ўпершыню змаглі ўбачыць 9 кастрычніка ў Белдзяржфілармоніі ўнікальнае галаграфічнае шоу. Тое была своеасаблівая візуалізацыя камерных сімфоній Мечыслава Вайнберга, прымеркаваная да 100-годдзя кампазітара. Міжнародны аркестр “East-West Chamber Orchestra” пад кіраўніцтвам Расціслава Крымера выконваў творы нашага земляка ўнутры сімвалічных праекцый у прасторы. Тэхналогія візуалізацыі музыкі PepperScrim заварожвае. Я сядзела ў зале — і падавалася: кожная нота сімфоніі адклікаецца ў душы. Канцэрт называўся “Візуалізацыя. Музыка і гісторыя”. У той жа дзень у філармоніі на скрыпцы італьянскага майстра Нікола Гальяна, вучня Страдзівары, сыграла разам з аркестрам “East-West Chamber Orchestra” тытулавая іспанская скрыпачка Ляціцыя Марэна.

Яна заваявала публіку выкананнем танга “Поры года” Астора П'яцола. Міжнародны фестываль Юрыя Башмета — доўгатэрміновая культурная акцыя, праводзіцца пад патранатам Прэзідэнта Беларусі. На фэсце пад'ядноўваюцца творчыя сілы Беларусі, Расіі ды іншых краін, а дэманструецца публіцы ўсё самае каштоўнае, што нясе ў сабе кожная з нацыянальных культур. Нагадаем, што знакамты расійскі альтыст Юрый Башмет даказаў усяму свету, што альт — інструмент, з якім можна паспяхова саліраваць. Ён дырыжор, педагог, заснавальнік камернага ансамбля “Салісты Масквы”.

Бліскучыя музыканты з розных краін прыехалі ў Беларусь па запра-

шэнні мастацкага кіраўніка фестывалю, беларускага піяніста й дырыжора Расціслава Крымера. Як заўсёды, былі сусветныя прэм'еры, практы ў незвычайным фармаце. Перад слухачамі выступілі зоркі класічнай музыкі. Сюрпрызам для меламанаў стала тое, што сталіцу ўпершыню наведаў

Скрыпачка Ляціцыя Марэна

Лонданскі Каралеўскі Філарманічны Аркестр. 80 музыкантаў спецыяльна прыляцелі ў Мінск на адзін дзень для ўдзелу ў фэсце. У Палацы Рэспублікі яны гралі шэдэўры сусветнай класікі: творы Людвіга ван Бетховена, Франца Ліста ды Іаганеса Брамса.

З вядомым піяністам і кампазітарам Фазылам Саем (Турцыя) таксама сыграў аркестр “East-West Chamber Orchestra”. Гучала музыка Вольфганга Моцарта. Фазыл Сай агучыў і ўласныя творы ў канцэрте “Шаўковы шлях”. Імпрэза ладзілася пры падтрымцы Амбулсады Турцыі ў Беларусі. Ганаровым госцем Вечара прэм'ер сучаснай класікі стаў легендарны кампазітар з Эстоніі Эрки-Свен

Цюйр, якому садзейнічала Мінкультуры Беларусі. На сцэну Вялікай залы Белдзяржфілармоніі выйшаў і расійскі піяніст Барыс Беразоўскі. Яму ўласціва феноменальная віртуознасць, свежая інтэрпрэтацыя твораў розных эпох і стыляў. У Мінску піяніст граў музыку Марыса Равеля, Клода Дзебюсі, Ігара Стравінскага і Сяргея Пракоф'ева. Канцэрт ладзіўся пры падтрымцы Мінкультуры Расіі.

Самай моднай версіяй фестывалю стала Ноч класікі ў сталічным метро з 5 на 6 кастрычніка. Гледачы сабраліся ў дзве гадзіны ночы (!) на пероне станцыі “Пятроўшчына”: каб паслухаць класічную музыку ў выкананні камернага аркестра пад кіраўніцтвам Расціслава Крымера. Быў і Эбі-канцэрт: у канцэртнай зале “Верхні горад”. Вось такі падарунак для дзяцей ды іх мам, а таксама для цяжарных жанчын. Паколькі вучоныя заўважылі асаблівае ўздзеянне музыкі Вольфганга Моцарта нават на тых з нас, хто толькі рухаецца ў гэты свет, жыве ўнутры будучай мамы, то й канцэрт “Музыка Твайго Сэрца” складаўся менавіта з твораў гэтага кампазітара. У зале “Верхні горад” зладзілі й гала-канцэрт таленавітых маладых музыкантаў, лаўрэатаў буйных міжнародных конкурсаў з Латвіі, Італіі, Арменіі ды Беларусі пад назвай “Артысты XXI стагоддзя”.

Урачыстае закрыццё фестывалю прайшло 12 кастрычніка ў вялікай зале Белдзяржфілармоніі. Выступаў уладальнік прэміі “Грэмі” камерны ансамбль “Салісты Масквы” пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР і Расіі Юрыя Башмета ды іншыя. Юрый Башмет, як звычайна, саліраваў на алыце.

Ганна Лагун

СА СТУЖКІ НАВІН

“Мінскі дыялог”: прыйшоў час дзейнічаць

Выступаючы на пленарнай сесіі міжнароднага форуму “Мінскі дыялог”, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка вітаў больш за 700 аўтарытэтных палітыкаў, дыпламатаў і экспертаў з 61 краіны. Тэма форуму была: “Еўрапейская бяспека: адысці ад краю бездані”. Як вядома, Мінск усё больш упэўнена грае ролю ўніверсальнай міжнароднай пляцоўкі, на якой абмяркоўваюцца глабальныя праблемы сучаснасці, шукаюцца шляхі, каб іх вырашаць. Свет і сапраўды наблізіўся да небяспечнай мяжы. На думку Аляксандра Лукашэнка, калі сёння нічога не прадпрымаць, то заўтра можа быць позна. Таму прыйшоў час не проста праблемы абмяркоўваць, а дзейнічаць. І дзейнічаць вынікова.

Прэзідэнт Беларусі прапануе тым, хто прымае палітычныя рашэнні, вярнуцца да канцэпцыі еўрапейскай бяспекі, што заснаваная на супрацоўніцтве: да каштоўнасцяў Хельсінскага заключнага акта, Парыжскай хартыі для новай Еўропы. У цяперашняй сітуацыі, на яго думку, варта выкарыстаць унікальны рэсурс Беларусі: яна і ваенна-палітычны саюзнік Расіі, удзельнік Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы — і ў той жа час заключыла міжнародныя дагаворы ў галіне бяспекі ды мераў даверу з усімі суседзямі, у тым ліку дзяржавамі-членамі НАТА. “Малыя і сярэднія дзяржавы, такія як Беларусь, могуць зрабіць рэальны ўнёсак у адраджэнне “духа Хельсінкі” на еўрапейскай прасторы” — упэўнены Аляксандр Лукашэнка.

Ключавое ж пытанне бяспекі ў Еўропе сёння, на думку Прэзідэнта Беларусі, — гэта вырашэнне канфлікту ў Данбасе: “У брацкай нам Украіне прадаўжаюць гінуць людзі. Рэгіён не можа выбрацца з балота сацыяльнага, эканамічнага і гуманітарнага хаоса. Вось мы, еўрапейцы, не еўрапейцы, тут сабраліся вырашаць нейкія праблемы Еўропы, абмяркоўваць. Вось нам тэст, гэта як паперка лакмусавая: калі мы нешта можам, то давайце ў нашым доме разбяромся і вырашым гэтую праблему. Украінскі канфлікт не проста нам выклік — ён патрабуе ад нас яго вырашэння. Калі мы яго вырашым, то, значыць, мы на нешта здольныя. Калі не — ну, будзем збірацца і размаўляць. Не ў Мінску, дык у Маскве, не ў Маскве — то ў Парыжы, у Берліне, яшчэ недзе... А толку ж будзе мала”.

Беларусь, запэўніў удзельніцаў “Мінскага дыялогу” Аляксандр Лукашэнка, не ірвецца ні ў пасрэднікі, ні ў міратворцы: “І не называйце гэта так. Ніколі мы так не ставілі пытанне. Мы гатовы — як блізкія і родныя людзі, калі Украіна і Расія дамовяцца — сыграць тую ролю, якая імі будзе нам вызначана”. Пры тым Прэзідэнт заўважыў, што так заўжды было: калі двое братаў б'юцца, то трэці заўсёды падключаўся. “Мы з гэтага сыходзім. І не трэба толькі пасля мяне тут гаварыць, што гэта не канфлікт Расіі ды Украіны. Ведаецца, тут людзі асвядомленыя, і гэтыя заявы нікому не патрэбныя”.

Ура, Арына!

Маладая беларуская тэнісістка Арына Сабаленка зноў перамагла ў фінале турніра ў кітайскім горадзе Ухане — і абараніла тытул, які здабыла там у 2018 годзе. Радасная вестка пра перамогу нашай зямлячкі, першай на цяперашні час ракеткі Беларусі, на прэстыжным турніры WTA (Жаночай тэніснай асацыяцыі) прыйшла 28 верасня. У фінале Арына Сабаленка (14 WTA) перамагла амерыканку Элісан Рыске (35 WTA): 6:3, 3:6, 6:1. Тэнісістка дзякуючы сваёй перамозе зберагла сваё 14-е месца ў рэйтынгу Жаночай тэніснай асацыяцыі (WTA).

Нагадаем і такую важную дэталю: на шляху да пераможнага фінальнага паядынка нашай Арыне ўдалося абыграць першую ракетку свету аўстралійку Эшлі Барці ды яшчэ адну тэнісістку з топ-10 сусветнага рэйтыngu Кікі Бертэнс (8 WTA) з Нідэрландаў. Значыць, беларусцы й на больш высокае месца ў рэйтынгу WTA на перспектыву можна разлічваць.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

РЫТМЫ ЧАСУ

Vivat, першакласнік!

Дзень пасвячэння ў першакласнікі — сучасная традыцыя ў беларускіх школах

Мой сын сёлета — па-святочнаму прыбраны, з букетам кветак — упершыню стаяў і верасня на школьнай лінейцы. З лёгкім хваляваннем узіраўся ў новыя твары. Потым разам усе мы, бацькі й дзеці, знаёміліся з “нашай” першай настаўніцай. Даволі хутка, у сучасным рытме абмеркавалі аргументы, расклад званкоў ды, разабраўшы стопкі падручнікаў, загадзя выкладзеных на партах, пайшлі дадому. Усё: першыя школьны дзень скончыўся.

І другі прамільгнуў: сын казаў, што ўрокі праяццелі непрыкметна. А праз тыдзень хлопчык мой, бачу, засумаваў. “Мы нічога не робім у школе. Увесь час вучымся па адной і той жа кніжцы, хатніх заданняў няма”, — нібы скардзіўся ён сястры. Яська мая ўжо ў трэцім: ёй і верш па-беларуску трэба вывучыць, і табліцу множання паўтарыць... А ў Даміра — нават дзённіка ж няма. Выслухаваю “скаргі”, пасміхаюся пра сябе: куды спяшаешся, мой любі? Патрэбен час, каб звикнуцца са школай, і тое ведае настаўніца. А з адной кніжкай — “Уводзіны ў школьнае жыццё” — усе першакласнікі цяпер адаптуюцца да вучобы. Патрошкі, паступова. 20 урокаў у верасні на тое, каб звикліся з роляй вучняў ды ўвайшлі ў школьны рытм, засвоілі азы. Выдатна, што ў школе клопаціцца й пра псіхалагічны камфорт!

А з кастрычніка пачалося тое самае “дарослае” жыццё: з матэматыкай, мовамі, выяўленчым мастацтвам, гурткамі-факультывамі... Ды перш чым напоўніліся ранцы падручнікамі, новаспечаныя вучні пасля ўводнага курсу “школьнага байца” прайшлі пасвячэнне ў першакласнікі.

Сярожкі ды Наташкі — цяпер мы першакласнікі

У нашай 191-й мінскай школе гэтае свята вырашылі зладзіць 27 верасня, у пятніцу. Рыхтаваліся: развучвалі вершы, песні, прыпеўкі, рэспіравалі танцы — кожны сябе прэзентаваць-паказваць будзе на сцэне

актавай залы. У класе Даміра вырашылі выканаць песню хорам, мы кожную раніцу паўтаралі словы, і ўрэшце мне нават амаль усё “засела”: бо сыноч пастаянна спяваў яе дома. І ўсё ж, калі вядучая запрасіла і “А” на сцэну, і “нашы” становіліся ў тры рады, вочы ў мяне павільгатнелі. Ну якія ж яны яшчэ маленькія, гэтыя Сярожкі ды Наташкі: з вялікімі белымі бантамі, забытанымі ў валасах, з гальштукімі, збітымі ў бок...

Канцэрт мне спадабаўся вельмі. Столькі неспасрэднасці, шчырасці! Прэзентацыі малых змяняліся гумарыстычнымі ну-

мант на смартфоны, і я таксама, ды — распаўзаецца кадр, змахваю слязінкі... Карацей, расчулілі нас усіх дзетка, прымуслі сэрцы трапятца, а рукі — вочы выпіраць.

Танцуюць — усе!

А потым быў салодкі стол. Для першакласнікаў — іх у нашай школе ў мікрараёне “Уручка” 160 чалавек! — зачынілі “для спецабслугоўвання” школьнае кафэ. Дзяжурныя на ўваходзе стаяць, нікога не пускаюць: “Кафэ зачынена, прыходзьце пазней!”. Ну як сапраўдны карпаратыў з аховай! Быў і вядучы,

ў шэрагах, хоць у іншых класах ішлі заняткі па звычайным раскладзе. А напрыканцы свята была... дыскатэка! І не з дзіцячымі песенькамі ад герояў вядомых савецкіх мультфільмаў — падагравала юных танцораў самая сапраўдная, рытмічная “папса”, якую, як аказалася, тэа добра ведаюць. Ну чуюць жа нашы дзеці такі “дарослы кантэнт” з адкрытых вокнаў аўто, смартфонаў бацькоў, старэйшых сяброў, братаў і сясцёр. І бачылі б вы тую малалетнюю гурму, якая сінхронна скакала з вокрыкамі: “Ты пчела, я пчеловод! Пчелы любяць мёд! Бж-бж-бж”!

Даваць прысягу першакласніка — і адказна, і весела

марамі, якія выконвалі старэйшыя школьнікі. Дзеці разгадвалі загадкі пра вучобу, рэбусы на кшталт “якія лішнія прадметы ўзяў у школу Нязнайка?”. У зале было шумна, і не толькі з-за дзіцячага смеху. Многія ж хадзілі разам у дзіцячыя садкі, гулялі летам у двары, таму, пабачыўшы адзін аднаго ў сценах школы, раз-пораз ускочвалі з месцаў, выкрыквалі імёны сяброў ды весела махалі рукамі. Тая пераклічка доўжылася праз увесь канцэрт і веселіла ўсіх: жывыя зносіны, шчырыя эмоцыі — гэта вам не ў гаджэтах сядзецца! Потым дзетак папрасілі ўстаць, каб урачыста вымавіць прысягу першакласніка: яны паабяцалі добра сябе паводзіць і выдатна вучыцца. Многія здымалі знаквы мо-

які забаўляў першакласнікаў, пакуль яны смакавалі трубочкі-вафелькі ды фруктовае жэле. Бацькі натоўпам віснучы адзін над адным: смартфоны, відэакамеры фіксуюць застольную падзею. Пакуль вачыма шукаю сваіго ўдзельніка тусоўкі, аднекуль збоку чую знаёмы голас: “Мама, глядзі! Мне далі сок! І кніжку “Букварёнок” — трымай, а то рукі занятыя...” Бачу: кашуля вылезла з штаноў, шчокі — чырвоныя, лоб — потны, а вочы — шчаслі-і-івія! Сунуў кніжку ды зноў знік, згубіўся ў натоўпе гаманлівай дзятвы.

У захапленні, вядома ж, былі як першакласнікі, так і бацькі: не чакалі, што свята будзе “з размахам”. У той дзень, здавалася, уся школа адзначала папаўненне

У той дзень сын быццам як змяніўся. Ведаеце, бывае, глядзіш увесь час на сваё дзіця, а потым р-раз — і разумееш: гэта ўжо не твой, а паралельны твайму свет. Мой Дамір пасля пасвячэння ў першакласнікі стаў больш адказным, засяроджаным... Кожную раніцу пытаецца: “Мам, я на заняткі не спазняюся?” Школа ў тым, я ўпэўнена, сваю станоўчую ролю адыграла. Бо ўсе мы ведаем, што першыя крокі ў любой справе — самыя цяжкія. Але ж калі цябе на гэтым этапе падтрымліваюць і падбадзёрваюць, то ісці па доўгай дарозе ведаў не так і страшна. І нават цікава.

Што ж, у добры шлях, мой мілы першакласнік!

Аліса Гюнгер

ДОБРЫЯ СУСЕДЗІ

Каб у міры сеяць жыта

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Гродзенскі аблвыканкам за ключоў пагадненне аб супрацы з Валынскай абласной дзяржадна-міністрацыяй, а Мінскі аблвыканкам — з Мікалаеўскай. Нарэшце, Магілёўская вобласць замацавала дамоўленасці аб супрацы з Днепрапятроўскай ды Харкаўскай.

Нашы чытачы памятаюць, пэўна, як, апавядаючы пра папярэдні Форум рэгіёнаў, што праходзіў у Гомелі, мы скарысталі ўражанні беларускі з Мікалаева Тацяны Дзяменнікавай — яна была там у складзе афіцыйнай дэлегацыі (Гл. “Надзвычайная місія” — ГР, 14.11.2018). Цяпер, калі заключаны дамоўленасці аб супрацы паміж абласца-

мі, прыемна бачыць: Міншчына ды Мікалаеўшчына будуць яшчэ цясней узаемадзейнічаць. І вось — прапанова ў “парадак дня” камісіі па супрацы: хай бы ў Мінску ды Мікалаеве адкрыліся Гандлёвыя дамы, адпаведна з лепшымі ўкраінскімі ды беларускімі таварамі. Тое ж, дарэчы, можа быць цікавым і для іншых абласных цэнтраў. Можна пры такіх праектах прыдасца й багаты прафесійны досвед Тацяны Дзяменнікавай: яна ж якраз і працуе ў Дэпартаменце эканамічнага развіцця й рэгіянальнай палітыкі Мікалаеўскай абласной дзяржадна-міністрацыі.

Вы яшчэ не бачылі, як праходзіла ў Жытоміры сустрэча Прэзідэнтаў? Можна вярнуцца да

падзеі: дапамога інтэрнэт. Шмат было шчырасці, цеплыні. Дарэчы, пад відэасюжэтамі бачым станоўчыя каменты, накшталт: “Ну вось і Зяленскі пасвятлеў. Бо гэта ж не Макрон, Меркель і Трамп. Гэта родны, свой...”. Ці яшчэ: “Большага пазітыву ад сустрэч прэзідэнтаў на міжнародным узроўні я не атрымлівала! Дзякуй, сябры, мы з Вамі адной крыві!”. Каментатар Тамара, відаць, українка, бо звяртаецца з падзякаю “сябрам” — у рускамоўным яе каментары слова напісана якраз па-беларуску.

Запомніцца ў Жытоміры беларуская этнавецка, у якой гучалі беларускія найгрышы, песні, мова. Шмат станоўчых эмоцый выклікала ў жытомірцаў, гасцей

горада выстава прамысловых тавараў: больш за 70 экспанатаў, ад БелАЗаў да сабраных на сумеснай вытворчасці сеялак і камбайнаў. О, сеялкі ды камбайны — гэта ж надзвычай важная рэч для Украіны, якая славіцца сваімі жытнёва-пшанічнымі нівамі. Што ж, калі ёсць цікавасць да такой тэхнікі — значыць, мацнее ў суседняй краіне “партыя міру”: хлебаробская. А без хлеба ж, як ні круці, ніякая палітыка не будзе на карысць народу. Каб у міры сеяць ды ўбіраць жыта-пшаніцу, дзяцей даваць — якраз у імя такой будучыні й ладзяцца падобныя форумы. І ў такім пакненні беларусы з украінцамі заадно: як родныя браты.

Іван Ждановіч

ВЕСТКІ З ДЫЯСПАРЫ

Фестываль сяброў. І для сяброў.

Трэці раз у Загарадным парку Самары прайшоў міжрэгіянальны фестываль песні ды паэзіі “ОБЛАКА”. На гэты раз ён прысвячаўся 75-годдзю Вызвалення Беларусі, праходзіў пад знакам расійска-беларускай дружбы.

Мы вельмі рады, што дзякуючы нашым намаганням гэты праект жыве, развіваецца, набірае сілы. Сярод калектываў і салістаў, асобных выканаўцаў сёлета на фестывалі, які прайшоў 15 верасня, былі таленты з Самары, Тальяці, Новакуйбыўска, Кінэля — і нават госці з Віцебска! Арганізатарамі ж выступілі наша Самарская рэгіянальная грамадская арганізацыя па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”, творчае аб’яднанне “Пилигримы”, кампанія “АЭРОКИНО” пры падтрымцы Дылерскага цэнтра “Беларусь”, Самарскага аддзялення Саюза машынабудаўнікоў Расіі, крамы тэхнікі ТЕХНОСТОК, кампанія “Самара-продукт”.

Свае творы ў гэты дзень са сцэны чыталі паэты Ганна Прохарава, Яўгеній Чапурных, Уладзіслаў Цярэнцьеў, Дыяна Лявонава. Свае песні падарылі ўдзячным глядачам ансамбль “Ребята с нашего двора” (кіруе ім Ірына Высоцкая), Яўгеній Бірынцаў, Аляксандр Жараў, Сяргей Лысенка, Аляксей Халітаў, група “Своя философия” і дуэт “Эффект присутствия” (ён быў з Віцебска). Хораша выступілі выпускнікі вакальнай школы Ірыны Алёшынай, шмат апладысмантаў меў Тэатр мюзікала “Страна мечты”. А як хораша гучаў у васьнежнім пазолчаным парку залаты сакафон Рамана Мішуціна!

Атмасферу шматмернага — нібыта воблакі ў вераснёўскім небе — свята на сцэнічнай пляцоўцы й вакол яе стваралі ансамбль беларускай песні “Белая Русь” (кіраўніца Зоя Ксяндзова), народны ансамбль з Тальяці “Купалінка” (кіраўніца Людміла Дзёміна), ансамбль чувашскай песні “Самара ен” (кіраўніца Любоў Максімава), народны танцавальны ансамбль “Петро стиль” (кіраўніца Валянціна Абрамава) і рускі народны хор “Малая родина” (кіраўнік Уладзімір Нікіцін). А прыхільнікам джаза расійскія зоркі Ірына Алёшына і Грыгорый Файн падарылі свае лепшыя кампазіцыі.

Гаварылі мы на свяце, што сёлета ў Беларусі адзначаюць 75-ю гадавіну Вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Дарэчы, мне прыемна было ў гонар гэтай падзеі атрымаць памятнаы падарункі — ад кіраўніка апарата Саюза машынабудаўнікоў па Самарскай вобласці Юрыя Кулікова і кіраўніка дылерскага цэнтра “Беларусь” Мікалая Мазырца.

Цікавая адметнасць нашага фестывалю ў тым, што мы клопацімся пра яго ўдзельнікаў. На гэты раз у праемежках паміж выступамі ўсіх удзельнікаў фестывалю кармілі смачным беларускім баршчом ды ўзбекскім пловам, прычым гатавалі гэтыя стравы прама на месцы.

Алег Ксяндзоў, старшыня суполкі “Белая Русь”, г. Самара

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

На пшанічнай ніве ў Аляксандраўску

Жаць — каб жыць! Дажынкi ўжо сталі сёлета ў расійскім Прыбайкаллі беларускім абласным святам

Традыцыя Дажынак у беларусаў — спрадвечная, дахрысціянская, калі меркаваць па тых песнях, абрадах, што да нашага часу ў народным свяце зберагліся. Шануючы традыцыю, мы штогод ладзім такое свята ўраджаю ў Прыбайкаллі. Прычым робім тое заўжды не проста ў сцэнічна-забаўляльным варыянце, а з выездам на рэальныя нівы, у розныя месцы вобласці. Вядома ж, выбіраем сёлы, дзе даўно жывуць нашы супляменнікі. Ладзіць такія святы-абрады нам з роднымі па крыві людзьмі ўзаемакарысна. Па сутнасці, мы разам нібы ажыўляем сваю духоўна-генетычную памяць (“успамінаем” забытае), надаем новы імпульс народнай традыцыі, а пры тым яшчэ й атрымліваем непаўторныя ўражанні.

Сёлага 15 верасня Іркуцкі Беларускі клуб “Крывічы” і Беларускі фальклорны гурт “Крывічанька” Дома культуры сяла Аляксандраўск (а ўтворана яно было перасяленцамі з Беларусі) Аларскага раёна Іркуцкай вобласці сумесна правялі абласное Беларускае свята “Дажынкi-2019”. А чаму абласное? Бо сабраліся на яго творчыя гурты з розных вёсак ды Іркуцка. У гасці ў Аляксандраўск прыехалі яшчэ ўкраінскі фальклорны гурт “Рушнічок” з вёскі Бурацкай, вакальны гурт “Раздолье” з вёскі Зоны, творчыя гурты з вёсак Аляты, Забітуй, Бахтай, ды яшчэ гурт “Сердцебиение” з вёскі Тыргетуй. Варта яшчэ дадаць, каб чытачы разумелі ўсю суровую рамантыку нашых Дажынак: Аляксандраўск — за 190 км ад Іркуцка. Ехалі мы туды амаль тры гадзіны, бо рамантуецца дарога, і таму шлях ускладніўся. Але складанасці тыя варта было перажыць, бо свята, як заўсёды, атрымалася вясёлым і цікавым.

З улікам досведу мінулых гадоў ладзілі мы Дажынкi ў два этапы. Спачатку абрад “Дажынкi” правялі ў полі. Ахвотна прадаставіў нам такую магчымасць гаспадар мясцовай нівы — фермер Сяргей Мярэшчанка. З жанчын Аляксандраўска выбралі старэйшую “Жняю-пастаянку”: Любоў Зезюкову. А “пастаць”, нагадаю — гэта палоскапракос, якую вядзе па ніве жняня. Любоў Пятроўна, пачынаючы абрад, пакланілася полю, сказала на беларускай мове рытуальныя

словы падзякі зямлі-карміцельцы. І пад старадаўнія жніўныя песні ў выкананні гурта “Крывічы” пачала першай жаць сярпом пшаніцу. Неўзабаве да яе далучыліся ўсе дзяўчаты, жанчыны, нават малыя дзяўчынкі. Балазе,

У Алега Рудакова на Дажынках — роля вядучага

сярпоў было шмат — ну беларускае ж сяло! Некаторыя потым далучаліся ў працу напераменку. Я ж, як вядучы свята, падахвочваў жнеек. Бо важна ж для абрада, каб усе жанчыны абавязкова, ну хоць бы трохі пакалі сярпом у святочны дзень — і такім чынам далучыліся да традыцыі продкаў. Бо раней жа якраз так было: талакою, сумесна, усёй грамадою вясцоўцы ў апошні дзень жніва выходзілі ў поле для сімвалічнага заканчэння ўборкі збожжавых.

А вы, шаноўныя, трымалі ў руках серп? Раю гэта зрабіць, як будзеце мець магчымасць. Калісьці дзякуючы гэтай няхітрай прыладзе доўжылася Жыццё ў нашым беларускім краі, ды й многа дзе па свеце. На пшанічнай ніве ў Аляксандраўску хтосьці, асабліва з гарадскіх, адчуваў сябе з сярпом не так упэўнена, як са смартфонам, але ж больш дасведчаныя падказалі-павучылі — пайшла справа! І ў тым таксама бачылася пераёмнасць традыцый: з рук у рукі, ад абазнаных да навічоў. Урачыстаю, нават глыбока містычнаю дзеяй гэты абрад зрабіўся й дзякуючы старадаўнім беларускім дажыначным песням, што, нібы галасы з мінулых стагоддзяў, гучалі ўвесь час. Ну дзе ж ты на сцэне такое зробіш, адчуеш, убачыш-прачуеш да ўсёй глыбіні душы? Дзеля таго й варта ехаць, ладзіць Дажынкi, спаваць. Жаць і жыць!

Прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

прыгожай, урачыстай абрадавай дзеяй стала й збіранне Галоўнага “Снапа-гаспадара”. Некалькі дзяўчат і жанчын зрэзаныя імі жменькі-пучкі пшаніцы перадавалі Старэйшай Жняі — з пэўнымі старадаўнімі магічнымі

Алег Ксяндзоў і гурт “Белая Русь” на свяце

Актывісты суполкі “Белая Русь” упершыню правялі свята Дажынкi ў вёсцы пад Самарай

Самарская рэгіянальная грамадская арганізацыя па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”

у СССР, на падобных сцэнах у палях выступалі мабільныя агітбрыгады — вось такая ў нас даніна традыцыі.

Я вітаў вясцоўцаў і гасцей свята, раскажаў пра сутнасць Дажынак як аграрнага рытуальнага комплексу з часоў язычніцтва.

А ЯК У ВАС?

На кузаве грузавіка

упершыню арганізавала й правяла сумесна з вясцоўцамі Дажынкi. Тое было ў Новай Вёсцы (Новая Деревня), у Чырвонаармейскім раёне 24 жніўня. Імправізаванай сцэнай для свята стаў кузаў грузавога аўтамабіля. Раней,

Свята мае глыбокі духоўны змест, звязана з канцом уборкі ўраджаю, яно збераглося праз тысячы гадоў і ў Беларусі набывае новыя рысы. Добрае слова сказаў грамадзе й Генадзь Раманаў, кіраўнік мясцовай гаспадаркі “Новыя Сады”.

Разам з вясцоўцамі мы зладзілі выставу “Дары прыроды” — паказалі тое, што вырасла на агародах: велізарныя гарбузы, агуркі, памідоры, яблыкі розных гатункаў... Ахвочыя знаёміліся з этнаграфічнымі прадметамі побыту беларусаў, адпаведнай літаратурай, гарталі газету “Голас Радзімы”, якую мы атрымліваем з Беларусі.

Потым быў канцэрт. Выступаў ансамбль беларускай песні “Белая Русь” пад кіраўніцтвам Зоі Ксяндзавой, салісты Віктар Мькольнікаў і Галіна Талсташэва. Гучалі песні на рускай і беларускай мовах. Калі ж чуліся знаёмыя многім творы з рэпертуару “Песняроў”, “Сяброў” ды іншых беларускіх калектываў — глядачы падхоплівалі спевы, далучаліся да нашых артыстаў.

Завяршылі мы Дажынкi агульным карагодом удзельнікаў і гасцей свята пад песню “Дажынкi” — яе напісала й выконвала Ніна Кавалёва.

Алег Ксяндзоў, старшыня суполкі “Белая Русь”, г. Самара

НОВАЯ СПРАВА

Мы спяваем пад гітару

У Даўгаўпілсе, у канцэртнай зале Арт-цэнтра імя Марка Роткі, з аншлагам прайшоў I Міжнародны фестываль беларускай аўтарскай песні. Паўдзельнічалі ў ім аўтары й выканаўцы з Латвіі, Беларусі ды Літвы.

“В поездах и в машинах, и просто пешком./ На байдарках, на лыжах с тяжёлым мешком./ Не за школьной окрасшенной партой/ Твою пестрозелёную карту/ Изучили давно наизусть./ Беларусь, Беларусь”. Знакамітай у колах самадзейных турыстаў Бацькаўшчыны, ды й замежна песняй “Беларусь”, напісанай мінскім бардам Арыкам Крупам у студзені 1971-га, быў адкрыты I Міжнародны фестываль беларускай аўтарскай песні ў Даўгаўпілсе. Праз два

форуму аўтарскай песні, які паяднае бардаў і выканаўцаў Латвіі ды Беларусі, а таксама іншых краін.

Дует Алены Віткевіч і Валерыя Ермачэнка

Марыя Гербрэдэрэ

Сяргей Салаўёў, Анатоль Галлер, Анатоль Байко, дует Алены Віткевіч і Валерыя Ермачэнка (Даўгаўпілсе), Сяргей Пічугін (Рыга), дует Яўгена Пашкевіча і Лідзіі Зноўтыні (Ліваны, Латвія), Сяргей Шабаладаў (Вісагінас, Літва). Ганаровымі гасцямі фестываля сталі вядомыя аўтары і выканаўцы Максім Іўкін і Зміцер Бартосік з Беларусі.

Дзве гадзіны праяшлі неспрыкметна. Кожны ўдзельнік фестываля спяваў адну песню на беларускай мове (тое абавязкова па ўмовах фестываля) ды іншыя па выбары. Прагучала некалькі песень на словы паэта Станіслава Валодзькі. Зьміцер

Бартосік (журналіст і бард, аўтар двух альбомаў сваіх песень і аднаго альбома расійскай аўтарскай песні ў перакладах

У фінале канцэрту паэт Станіслаў Валодзька прачытаў верш “Наш фестываль”, які прысвяціў I Міжнароднаму фестывалю беларускай аўтарскай песні ў Даўгаўпілсе. Завяршальным акордам песеннага

форуму стала ўзнагароджанне ўдзельнікаў — яны атрымалі кветкі, дыпломы й фірмовыя сувеніры. Іх уручалі гасцям мы з Валерыем Амбросавым як сябры праўлення “Уздыва”.

Ладзіла фэст, маю гонар тое падкрэсліць яшчэ раз, наша Беларускае культурна-асветнае таварыства “Уздыв”.

Выказваем падзяку ўсім, хто нас падтрымаў і словам, і справай.

Варта яшчэ аддаць, што праект “I Міжнародны фестываль беларускай аўтарскай песні” Беларускага таварыства “Уздыв” рэалізуецца пры садзеянні Фонду падтрымкі грамадскіх арганізацый Даўгаўпілскай гарадской думы.

Жанна Раманюўская,
г. Даўгаўпілс.
Фота аўтара.

Сяргей Пічугін

на беларускую мову Рыгора Бардуліна выканаў песні Булата Акуджавы, Юрыя Левітанскага і Сяргея Нікіціна, а таксама свае з альбома “Дарога на Вільню”.

Максім Іўкін — кампазітар, даследчык і выканаўца. Ён працуе ў розных стылістычных кірунках: ад акадэмічнага авангарду да акустычнага фолк-блюзу. Максім спяваў у нас аўтарскія песні, да якіх напісаў музыку. Сюрпрызам для глядачоў стала песня на латгалскай мове ад мінскага артыста.

ТАЛЕНТЫ

Ах, піражкі бульбяныя...

На чарговым Свяце бульбы ў латвійскім Екабпілсе вызначыліся кухаркі-беларускі з Даўгаўпілса

Пачну нататку з радаснай весткі: бульбяныя піражкі, якія згатавалі артысткі з нашага гурта “Купалінка”, прыйшліся ўсім даспадобы на фэсце: занялі першае месца! Як бачыце, нашы дзяўчаты не толькі спяваць хораша ўмеюць. Свае кулінарныя таленты яны пацвердзілі 31 жніўня: калі екабпілскае Беларускае таварыства “Спатканне” ладзіла традыцыйнае Свята бульбы. Праходзіла яно ў чацвёрты раз, і штогод у ім удзельнічае дэлегацыя беларускай дзяспары з Даўгаўпілса.

Сонечнай суботай “Купалінка” рушыла ў госці да сяброў. Па дарозе ў Екабпілс мы прыпыніліся ў Ерсіцы, пакланіліся ўнікальнаму праваслаўнаму храму Пераўтварэння Гасподняга, вядомага як “жалезная” царква. Гэта ж і “царква, якая вандруе”: выраблена ў Адэсе, потым стаяла ў Даўгаўпілсе, на месцы Барыса-Глебскага сабора, затым пераехала ў Ерсіку. Наступны прыпынак зрабілі ў мястэчку Трэпе, пад Екабпілсам: там на горцы ля шашы Даўгаўпілс—Рыга ўсталяваны памятны камень у гонар вядомага вучонага, акадэміка, матэматыка, географа, астранома, даследчыка Арктыкі Ота Шмідта. Ён нарадзіўся ў Беларусі, а ў Латвіі летам гасцяваў у бацькоў маці, народжанай Эргле.

(Знакаміты вандроўнік і вучоны хоць не быў беларусам па кры-

ві, але ж родам з Магілёва (1891): то беларус па нараджэнні. Вось як пра бацьку расказаў адзін з трох ягоных сыноў, акадэмік РАН Сігурд Отавіч Шмідт: “Ён — нашчадак перасяленцаў пры Кацярыне ў сярэдняю Латвію — у Латгалію, ваколіцы горада Крустпілс-Екабпілс. Я знайшоў магілу маіх прадзедаў; прабабуля была, мабыць, латышкаю, але яны былі, адначасова, лютэране. Ён бліскуча валодаў нямецкай мовай і быў чалавекам рускай культуры,

Удзельнікі свята з Амбасадарам Васілём Марковічам

а нарадзіўся ў Беларусі. Магілёў шмат зрабіў для бацькі. Там гатовыя былі адкрыць музей да стагоддзя. Потым ён жыў у Адэсе, вучыўся ў гімназіі. А ў 1917-м пераехаў у Пецярбург, пачаў працаваць, і ўжо з урадам пераехаў у Маскву. — Рэд.) Далей мы наведаль Крустпілскі замак, які некалькі стагоддзяў быў родавым маёнткам баронаў фон Корфаў, а цяпер перажыў вялікую рэстаўрацыю. Так і дабраліся да сяброў з суполкі “Спатканне”.

Ганаровымі гасцямі на свяце былі мэр Екабпілса Айварс Крапс, яго намесніца Крысціна Озала, Амбасадар Беларусі ў Латвіі Васіль Марковіч. Яны віншавалі сяброў суполкі “Спатканне” са святам, якое стала ўжо брэндавым фэстам беларусаў Екабпілса. Васіль Марковіч уручыў кіраўніцы таварыства Валяціне Дарашчонак юбілейны медаль “100 год дыпламатычнай службе Беларусі” — за шматгадовую працу на карысць бела-

рускай культуры й мовы ў Латвіі. Удзельнікі свята даведаліся шмат цікавага з гісторыі пашырэння бульбы па свеце, чыталі вершы, спявалі песні “ў тэму”. З народнымі песнямі ды прыпеўкамі ярка выступіў гурт “Купалінка” Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры, а паэт Станіслаў Валодзька чытаў свае вершы.

Абавязковы элемент свята ў Екабпілсе — стравы з бульбы. Мы частавалі сяброў клэцкамі са смятанай, а на конкурс прадставі-

лі “Радасць дзеда”: вельмі смачныя піражкі з бульбянога пюрэ ад старасты ансамбля Іны Валюшкі. Назва ж піражкоў тлумачыцца тым, што ў гатаванні стравы традыцыйна ўдзельнічае мужчына — бо патрэбна сіла, каб добра патаўчы звараную бульбу. Яшчэ патрэбен, жартавалі мы, здаровы мужчынскі апетыт, каб з вялікай ахвотай есці гэтыя простыя, сытныя й вельмі смачныя піражкі, ды вялікае сэрца й моцны розум — каб пры тым не шкадаваць гаспадыні кампліменты. Ну а паколькі гэтае смакоцце мы прыгожа й “падалі”, то стравы наша пайшлі на ўра: на конкурсе заняла першае месца!

І яшчэ невялічкае “бульбяное” пасляслоўе да свята. Паводле даўняй традыцыі беларусаў, гасцю, які выпраўляўся дадому, давалі гаспадары “вузельчык у дарогу”. Дык вось, на гэты раз шануюны Амбасадар, Васіль Міхайлавіч Марковіч, паехаў у Рыгу — з даўгаўпілскімі бульбянымі піражкамі.

Арганізатары плануюць у наступным годзе пятае Свята бульбы вывесці ўжо “з-пад даху” беларускага таварыства на агульнагарадскі ўзровень. Бо яно таго вартае!

Жанна Раманюўская,
кіраўніца Цэнтра
беларускай культуры

КОНКУРС

У гонар Еўдакіі Лось

Цэнтр нацыянальных меншасцяў “Радзіма” з Эстоніі з 1 верасня па 31 кастрычніка праводзіць Міжнародны конкурс дзіцячага малюнка і запрашае да ўдзелу юных мастакоў з розных краін

Конкурс, прысвечаны 90-годдзю вядомай беларускай паэтэсы, грунтуецца на яе вершах, мае назву “Спяваюць паэты на зямлі...”. Праект падтрымліваюць Амбасада Беларусі ў Эстоніі, міністэрства культуры Эстоніі ды Беларусі, Цэнтр нацменшасцяў “Радзіма” ды Фонд інтэграцыі Эстоніі. Юным творцам з розных краін прапануецца пазнаёміцца з цудоўнымі ўзорамі беларускай паэзіі, у малюнках выявіць свае ўражання, пачуцці. Па выніках конкурсу, які пройдзе ў трох узроставых катэгорыях (ад 5 да 16 гадоў) мяркуецца выдаць ілюстраваны зборнік вершаў Еўдакіі Лось, лепшыя работы й пераможцы будуць адзначаны дыпломамі. “На конкурс прымаем працы, якія адпавядаюць тэматыцы й зместу вершаў паэтэсы, выкананыя на паперы ў любых графічных тэхніках, фармат — А3 ці А4, — напісала ў рэдакцыю каардынатар праекта Ніна Пээрна. — Работы адпраўляйце ў неафармаваным выглядзе, без паспарту і рамак”.

Тыя, хто жадае ўзяць удзел у конкурсе, пішыце на электронныя адрасы radzima@radzima.eu альбо niina@evastudiorum.com — вам дашлюць падрабязнае Палажэнне пра конкурс.

Іван Іванаў

ДА 75-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

Подзвіг на правым берэзе Сажа

У беларускай вёсцы Хамінка, што ў Лоеўскім раёне Гомельшчыны, памятаюць пра подзвіг узбека Джурахаана Усманава, здзейснены ім пры вызваленні Беларусі ад ворагаў восенню 1943 года

Чытачы газеты “Голас Радзімы” ведаюць: хоць жыў я ў расійскім Бранску, а родам — з Лоеўшчыны, з вёскі Хамінка. (Пра тое — артыкул “Сэрца часцінка ў вёсцы Хамінка”. — ГР, 30.04.2017. — Рэд.) Сёлета беларусы па ўсім свеце адзначаюць 75-годдзе Вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, мы рыхтуем адзначыць і 75-годдзе Перамогі. На мой погляд, у плыні падзей будзе да месца мой апавед.

Тыя, хто жыве ў Беларусі, хто яе наведвае, бачаць: вельмі беражліва ставяцца ў краіне да памяці пра тых, хто вызваляў нашу родную зямлю. На месцах пахавання герояў стаяць помнікі, абеліскі, а імёнамі вызваліцеляў названы вуліцы, скверы, школы. У Дзень Перамогі, у Дзень Вызвалення Беларусі, да іншых памятных дат праводзяцца ўрачыстыя патрыятычныя мерапрыемствы, прычым абавязкова — з удзелам школьнікаў, моладзі пад лозунгам “Беларусь памятае”.

Стаіць абеліск і на месцы пахавання воінаў у цэнтры вёскі Хамінка. Пры вызваленні яе, сведчыць надпіс на абеліску, загінулі 154 байцы 65-й арміі. Цяжкія баі тады ішлі й за райцэнтр Лоеў. Войскам неабходна было фарсіраваць рэчку Сож і Дняпро. І 16 кастрычніка 1943 года невялікі, але важны ў стратэгічным дачыненні гародок Лоеў (пры месцы ўпадзення Сажа ў Дняпро) быў вызвалены. Сотні воінаў пры тым праявілі гераізм, вялікую мужнасць. 365 афіцэраў, салдатаў сталі Героямі Савецкага Саюза. Але

мы памятаем і пра велізарны ахвяры: больш за 10 тысяч савецкіх байцоў загінулі пры фарсіраванні рэк, у жорсткіх баях на Лоеўшчыне.

Штогод у вёсцы Хамінка ля абеліска на Дзень Перамогі збіраюцца мясцовыя жыхары. Ускладаюць кветкі, шануючы памяць тых, хто не вярнуўся з палёў баёў, пайшоў з жыцця заўчасна — скалечаны на той вайне. Дарэчы, абеліск стаіць

фарсіраванні Сажа ля вёскі Карпаўкі, за тры кіламетры ад Хамінкі. Архіўныя дакументы сведчаць, што 29 верасня 1943 года ўночы невялікая група смельчакоў пад камандаваннем старшага сяржанта Усманава заняла маленькі плацдарм на правым берэзе ракі. На досвітку фашысты іх выявілі, спрабавалі знішчыць. Больш за 30 нападаў адбіла група, у жывых засталася

званне Героя Савецкага Саюза. На той час яму было 20 гадоў.

Шчаслівым аказаўся для Героя з Узбекістана правы бераг беларускага Сажа! Пасля баёў на сожскім плацдарме Джурахан удзельнічаў і ў баях на правым берэзе Дняпра, вызваляў беларускае Палессе. А ў канцы 44-га быў цяжка паранены, адпраўлены ў шпіталь на радзіму, у Ташкент. І ўжо там 14 лютага 1945 года памёр ад ран. Пахаваны Герой у родным кішлаку Сават Хавацкага раёна, Сырдар’інскай вобласці.

Гвардыі лейтэнант Джурахан Усманаў навечна залічаны ў спісы вайскавай часткі. Яго імем названа сярэдняя школа ў родным кішлаку, вуліца ў пасёлку Хаваст. Помнікі-бюсты Герою ўсталяваны ў Ташкенце й на яго малой радзіме. І далёкая ад узбекскага кішлака Сават беларуская вёска Хамінка ўдзячна шануе ў назве вуліцы памяць воіна, які вызваляў Беларусь, праявіў пры тым вялікі гераізм.

Чаму яшчэ я пра ўсё тое расказаю? Калі ў Хамінцы быў летам, то ўсклаў кветкі да абеліска, падумаў: не ўсе ж маладыя вясцоўцы, госці вёскі ведаюць, хто такі Джурахан Усманаў, чаму яго імем названа вуліца. На абеліску ж — ніякай згадкі пра Героя. То, можа, было б хораша й правільна да 75-годдзя Вялікай Перамогі ў Хамінцы ўсталяваць мемарыяльную пліту, ці дошку ля абеліска — у гонар Героя Савецкага Саюза Джурахаана Усманава. Дарэчы, я ўдакладніў: 69-я стралковая дывізія, у якой ваяваў Герой, сфармавана была 22.12.1941 года ў Таш-

Джурахан Усманаў

кенце і Чырчыку — з ліку ваеннаабавязаных Ташкенцкага, Ферганскага, Алма-Ацінскага гарваенкаматаў. Так што гэта можа быць і знак памяці пра сотні, тысячы ўзбекскіх хлопцаў, што загінулі, вызваляючы Беларусь і Браншчыну, а за баявыя поспехі пры вызваленні Сеўска была найменавана: “69-я Сеўская Чырванасцяжная дывізія”. За баявыя заслугі ўзнагароджвалася ордэнамі Суворова, Кутузава.

Усе мы, удзячныя нашчадкі, схіляем галовы ў памяць тых, хто абараніў незалежнасць Радзімы. І няхай добрым урокам для нас будзе той прыклад: у адным страі стаялі воіны ўсіх нацыянальнасцяў вялікага Савецкага Саюза — таму й перамаглі нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Тую дружбу, загартаваную ў баях, і сёння варта мацаваць. І ўсім разам, ды моцна трымаць Сцяг Перамогі, што ўручылі нам бацькі, дзяды, якія ваявалі на франтах Вялікай Айчыннай вайны.

Мікалай Голасаў, кіраўнік Беларускага зямляцтва на Браншчыне

Жыхары вёскі Хамінка ля брацкай магілы

на скрыжаванні вясковых вуліц Савецкая і Усманава. Нязвычайна для беларускай глыбінкі ўзбекскае прозвішча цяпер тут ведаюць усе. А названа вуліца ў гонар Героя Савецкага Саюза, кавалера ордэнаў Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі Джурахаана Усманава.

Малады хлопец з Узбекістана праявіў гераізм пры

9 байцоў, але яны не адступілі. Калі чарговы бой заціхаў, яны збіралі патроны, гранаты. Параненых байцоў выносілі з поля бою на руках. Адбіваліся да падыходу падмацавання. Загад быў выкананы! За праяўлены гераізм Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 15.01.1944 года Джурахану Усманава было прысвоена

РЭХА ЛЕТА

Дружбы карані

Ужо ў чацвёрты раз у Кабардзіна-Балкарскім дзяржуніверсітэце прайшла міжнародная летняя школа “Карані дружбы нашых народаў — у нашай гісторыі”

Гэтая школа дае магчымасць моладзі з розных рэспублік Расіі ды іншых краін сустрэцца, набываць новыя веды і новых сяброў. Ладзіцца яна з удзелам і падтрымкай Кабардзіна-Балкарскага грамадскага руху “За яднанне, сябры!”, асацыяцыі студэнтаў ВНУ Паўночнага Каўказа ды кафедры рускай мовы й агульнага мовнаўстава КБДУ. На гэты раз у Нальчык прыехалі студэнты й аспіранты, маладыя навукоўцы з Брэсцкага дзяржуніверсітэта імя А.С. Пушкіна, Паўднёва-Казакскага педуніверсітэта (г. Шымкент), а таксама з Масквы, Стаўрапольскага краю, Рэспублікі Інгушэцыя, Чачэнскай Рэспублікі, Рэспублікі Дагестан, Паўднёвай Асецыі, Карачаева-Чаркескай Рэспублікі, Рэспублікі Паўночна-Кавказскай Рэспублікі. 7 дзён доўжыліся заняткі. Сярод тэмаў, якія абмяркоўваліся: “Ад разумення канфліктаў — да мі-

ру і згоды”, “У згодзе наша сіла”. Гаварылі пра хрысціянскія “Тры Спасы” і на вострую спецыфічную тэму “Праблемы экалогіі рускай мовы” ды іншыя.

Трэннінгі, майстар-класы, творчыя майстэрні і майстэрня акцёрскага мастацтва, літаратурны рынг... Усюды кіпелі дыскусіі, напальваліся страсці, нерваліся мадэратары, але з кожным днём мацнела дружба і разуменне: “Мы адзіныя”. Асновай адзінства, сілай якая аб’ядноўвае і цэментуе, з’яўлялася руская мова. Тры гады фінансаваў правядзенне школы фонд “Русский мир”, у бягучым годзе выйгралі грант Фонду прэзідэнцкіх грантаў Расіі. Сустрэчы праходзілі на пляцоўцы каворкінг-цэнтра “Точка кипения” Расійскага агенцтва стратэгічных ініцыятыў, які адкрыты пры КБДУ.

Асаблівую цікавасць удзельнікам школы выклікаў майстар-клас “Патрыятычнае выхаванне моладзі праз прызму праектаў Саюзнай дзяржавы Расіі ды Беларусі”, які правялі кандыдат філалагічных навук, дэкан філфака Брэсцкага дзяржуніверсітэта імя А.С. Пушкіна Таццяна Сянькевіч і намесніца начальніка па

Павел Сідарук з удзельніцамі летняй школы

выхаваўчай рабоце Галюнага ўпраўлення па адукацыі Брэсцкага аблвыканкама Ала Сянькевіч. Як вядома, сёлета 20 гадоў з часу падпісання дамовы аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, і моладзь удзельнічае ў саюзных праектах. У згаданым універсітэце працуе Рускі цэнтр, а конкурс “Ведай і любі рускую мову” выявіў шмат талентаў і яе прыхільнікаў.

Экспедыцыя ў полікультурны свет “Нас аб’ядноўвае беларуская мова”, у Прыэльбруссе — з уздымам на Эльбрус і наведваннем музея альпінізму імя Уладзіміра Высоцкага, у гістарычна-краязнаўчы музей імя А.С. Пушкіна ў станіцы Екацерынаградская: там спыняўся Аляксандр Сяргеевіч, у доме простага казака пры праездзе ў Тыфліс... Гэтыя значныя

і многія іншыя выдатныя месцы Кабардзіна-Балкарскіх выклікалі неапісальнае захапленне ўдзельнікаў школы і жаданне прыехаць яшчэ.

Усе ўдзельнікі атрымалі сертыфікаты. Каманды і прадстаўнікі былі адзначаны граматамі Кабардзіна-Балкарскага грамадскага руху “За яднанне, сябры!” На заключэнне была вясцэра з нацыянальнай кухняй і канцэрт “Ад сэрца да сэрца” тэатра песні КБДУ “АМИКС” у Летнім тэатры Нальчыка.

Маю спадзяванне, што пасля вучобы ў свеце стала яшчэ больш сапраўдных сяброў.

Павел Сідарук, старшыня савета Кабардзіна-Балкарскага грамадскага руху “За яднанне, сябры!”, г. Нальчык

ВЕСТКІ

Падтрымалі баявы дух

Беларускую інжынерную каманду на пятах Міжнародных армейскіх гульнях-2019, некаторыя этапы якіх праходзілі ў Цюмені, акружылі клопатамі ды ўвагай тамтэйшыя беларусы

Спаборніцтва па дысцыплінах “Інжынерная формула” і “Бяспечны маршрут” праходзілі 4-11 жніўня ў Цюмені, на базе інжынернага каманднага вучылішча. У фінале АрМІ-2019 змагаліся каманды з Беларусі, В’етнама, Кітая, Манголіі, Расіі ды Узбекістана.

У першы ж дзень па прыездзе ў Цюмень з кіраўніком беларускай дэлегацыі падпалкоўнікам Дзянісам Васілевічам і падпалкоўнікам Сяргеем Дзямчышынным сустрэўся Ганаровы генконсул Беларусі ў Цюмені Уладзімір Шугля. Па яго просьбе актывісты беларускага руху ў Цюмені рабілі ўсё магчымае, каб землякі адчувалі падтрымку. А ў выніку ў абедзвюх дысцыплінах беларускія інжынеры занялі ганаровыя другія месцы, першыя ж — у расійскіх вайскоўцаў.

Такія конкурсы аб’ядноўваюць народ і армію, а ў Цюмені яны зблізілі й беларусаў братніх краін. Людміла Германова, г. Цюмень

Тры радзімы Барыса Герстана

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

— Вельмі цесна: бо першая сям'я майго бацькі загінула ў гета ва Украіне. Калі ён у 1944-м вярнуўся з фронту ў горад Чарткоў Цярнопальскай вобласці, то даведаўся, што яго жонку й дваіх дзяцей знішчылі немцы. Шмат гадоў ён спрабаваў іх адшукаць, але безвынікова. Другою жонкай для яго стала мая маці: яны разам служылі ў шпіталі ваеннымі ўрачамі. Памятаю, бацька раскаваў мне пра першую сям'ю, але не быў шматслоўным. Пазней я змог убачыць тых людзей на фотаздымку, які адшукаў у рэчах бацькі пасля яго смерці. Я добра ведаў пані Якубоўскую, якая ў вайну два гады хавала ў сваім доме яго сястру і ўратавала ёй жыццё. Памятаю, разам з бацькам (тады мне было 6 гадоў) ездзілі ў Кіеў у консульства: ён дапамагаў пані Якубоўскай пераехаць на жыхарства ў Польшчу. Чарткоў да 1939 года лічыўся польскім горадам. І ў 50-я многім было дазволена пры жаданні пераехаць жыць у краіну, якая раней для іх была радзімай. Дарэчы, тады ж многія яўрэі перабіраліся спачатку ў Польшчу, адтуль — у Ізраіль. Мой бацька застаўся жыць у Чарткове, бо там прайшло яго дзяцінства, пахаваны бацькі.

На ўсё жыццё ў мяне засталася павага да пані Якубоўскай. Пазней, у сталым узросце, я напісаў сцэнарый пра людзей з Беларусі, якія ратавалі яўрэяў ад фашыстаў. Па ім зняты фільм “Народжаныя двойчы” — трэці па ліку з хронікі “Мінскага гета”. Прэм'ера была ў 2017 годзе. Я шмат працаваў у архівах, чытаў таксама ўспаміны розных людзей у газетах. З героямі будучага фільма сустрэцца не давялося, бо яны памерлі, але ад іх дзяцей пачуў шмат гісторый. Адна жанчына расказала, як яе бацькі хавалі ў доме пад длогай яе аднакласніцу, дзяўчынку-яўрэяку. Месца схованкі заставілі сталом. Адночы ў іх дом зайшоў сусед-паліцай з бутэлькай гарэлки ды хацеў распіць яе менавіта за тым сталом. У самы разгар гутаркі за чаркай паліцай неспадзявана для ўсіх дастаў пісталет і выстраліў некалькі разоў у падлогу. На шчасце, дзяўчынка засталася жывой. Пасля таго схованку ёй пабудавалі ў дары. Шмат кра-нальных гісторый давялося пачуць і ад іншых.

Я вельмі радуся, калі Ізраільскі інстытут катастрофы й гераізму Нацыянальнага мемарыяла Катастрофы (Халакосту) і Гераізму “Яд-ва-Шэм” устанавілі імя беларусаў, якія рызыкуючы ўласным жыццём ратавалі яўрэяў у гады вайны, і прысвойвае ім ганаровае званне “Праведнік народаў свету”. Пры тым іх імяны ўвекавечваюцца ў Яд-ва-Шэм на Гары Памяці. Імяныя медалі, ганаровыя граматы не застаюцца без адрасата: яны ўручаюцца нашчадкам праведнікаў. Гэта вельмі рэдкая

ўзнагарода. У Беларусі Праведнікамі народаў свету прызнана ўжо больш за 800 чалавек.

— **Газеты, гутаркі з людзьмі... Дзе яшчэ шукаеце матэрыялы, калі пішаце сцэнарый?**

— Праца над кожным фільмам спараджае новыя думкі, новыя планы. Скажам, працуючы ў 1996 годзе над фільмам “Беларускі Ерусалім”, у старым рэлігійным квартале гэтага горада, пад назвай Меа Шарым, я на вы-

Барыс Герстан

весцы ешывы прачытаў знаёмую назву “Мір”. Высветлілася: рэлігійную школу там адкрыў равін, які да вайны вучыўся ў беларускім мястэчку Мір. Якраз у той самай славаці ешыве, вучні якой былі ўратаваны перад прыходам немцаў. Мяне захапіла й сама гісторыя выратавання. Летам 1940 года японскі консул у Літве Ціунэ Сугіхара выдаў студэнтам Мірскай ешывы японскія візы, па якіх яны змаглі праз тэрыторыю Савецкага Саюза патрапіць на Далёкі Усход. Пасля некалькіх пераездаў у часе Другой сусветнай вайны Мірская ешыва падзялілася на тры рэлігійныя школы. Цяпер адна з іх — у Ерусаліме з дадатковым аддзяленнем у Модзіін-Іліце, а дзве іншыя ў Брукліне (Нью-Ёрк). Вынікам маіх даследаванняў стаў сцэнарый для фільма “Из Мира в мир. История одного исхода”, які выйшаў у межах праекта “Зваротны адлік”. Дарэчы, я адзначаны як лепшы сцэнарыст на конкурсе “Тэлеваршыня” ў 2013 годзе якраз за гэты фільм. Імя Ціунэ Сугіхара ў фільме прагучала ўжо тады, а сёлета ў Міры ў маі на будынку былой ешывы адкрылі мемарыяльную дошку ў гонар японскага дыпламата.

Маё плённае супрацоўніцтва са студыяй гістарычных фільмаў працягваецца. Пішу сцэнарый, па ім здымаюцца дакументальныя фільмы. Прадзюсерам васьмі фільмаў з цыкла “Зваротны адлік” стаў Уладзімір Бокун. Чатыры фільмы цыкла “Хроніка Мінскага гета” таксама здымаліся ў “Майстэрні Уладзіміра Бокун”. У сваім арсенале я налічыў каля 60 фільмаў на гістарычныя тэмы: нават для фільмаў пра спорт знаходзіліся цікавыя факты з мінулага.

— **Я ведаю, што вы пішаце й кніжкі, сюжэт якіх пабудаваны**

ны на падзеях з вашага ўласнага жыцця. Ці можаце ўзгадаць нейкае цікавае здарэнне, якое адбылося з вамі?

— Найцікавай для мяне самога была сустрэча з прадстаўніком Сусветнага яўрэйскага кангрэса Лоўрэнсам Вайнбаўмам у Мінску, дзе ён быў з важнай місіяй. Мне давялося суправаджаць Лоўрэнса ў Міністэрства замежных спраў. Пасля афіцыйнага прыёму мы засядзелі за абедом. Нечакана госць загарварыў на польскай мове. Калі ж я запытаў, адкуль яе ведае, патлумачыў: нарадзіўся ў маленькім гарадку, дзе палова жыхароў размаўляла на польскай і ўкраінскай мовах. А хутка высветлілася, што тым гарадком быў... Чарткоў, у якім прайшло й маё дзяцінства! Прычым дамы нашых бацькоў стаялі на адной вуліцы: Шпітальнай. І дзіва, што мы не пазнаёміліся раней! У старой запіснай кніжцы з тэлефоннымі нумарамі Чарткова, лічбавую копію якой Лоўрэнс захаваў у сваім смартфоні, мы з ім адшукалі прозвішчы агульных знаёмых. Было прыемна ў асобе амерыканца сустрэць свайго земляка й падзяліцца з ім успамінамі.

— **Цяпер вы працуеце намеснікам старшыні Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын. Не кожны мае інтарэс да грамадскай працы... Як складалася тое ў вас, ці шмат сіл і часу на грамадскія справы траціце?**

— Я шмат здымаў для Беларускага тэлебачання, як журналіст і аператар, і мяне часта пасылалі ў камандзіроўкі. Калі ў Беларусі з'явілася Амбулада

тэ, Леанід Левін часта запрашаў мяне ў Ізраіль у складзе дэлегацыі ад Беларусі. І пры мне заўсёды была тэлекамера. Пазней ён прапанаваў мне ўступіць у Савет яўрэйскіх абшчын. Ад мяне тады не патрабавалася нейкіх дадатковых высілкаў, і я пагадзіўся. Паступова ўцягнуўся ў грамадскую дзейнасць, працаваў на грамадскіх пачатках у газеце “Авив”: абавязкі галоўнага рэдактара выдання выконваў паралельна з працай на тэлебачанні. Сёння, калі збіраюцца кіраўнікі грамадскіх нацыянальных суполак разам, я бачу ўсё адных і тых жа людзей. У чым прычына — не ведаю: ці то грамадская праца так захапляе людзей, ці то сучасная моладзь не схільная да яе...

Старшыня Саюза беларускіх яўрэйскіх арганізацый і абшчын я стаў пасля Леаніда Левіна. Дарэчы, ён шмат зрабіў, каб у Беларусі былі ўстаноўлены новыя помнікі ахвярам Халакосту. Ён архітэктар скульптурнай кампазіцыі “Апошні шлях”. Там уздоўж лесвіцы, якая вядзе да цэнтра мемарыяла “Яма” на вуліцы Мельнікаўскай ў Мінску, дзе было расстраляна 5000 вязняў Мінскага гета, спускаюцца на яе дно пакутнікі, асуджаныя на смерць. Дарэчы, “Яма” — першы помнік ахвярам Халакосту ў Савецкім Саюзе, на якім было дазволена зрабіць надпіс на ідыш. Статуі мучанікаў былі ўстаноўлены там значна пазней, у 2000 годзе. Да ўсяго Леанід Левін — адзін з аўтараў Мемарыяльнага комплексу ў Трасцянец. Сёння ўжо няма яго сярод жывых, але дачка Галіна Левіна, таксама архітэктар, прадаўжае справу бацькі.

— **І па гэты час, я чула, узвядзенне помнікаў ахвярам Халакосту застаецца адным з**

страляны ў гады Вялікай Айчыннай. Некаторыя дасягаюць лісты ў нашу камісію з прапановай устанавіць на іх радзіме помнік ахвярам Халакосту. Бывае, такія помнікі былі ўзведзены раней і мы павінны толькі паднавіць іх. Але й гэта справа патрабуе немалых фінансавых укладанняў. Грашмыма Саюзу часта дапамагае Фонд імя Саймана Марка Лазаруса. У гэтай сям'і з Лондана ў Беларусі няма ні родных, ніякіх іншых каранёў. Ніхто з іх блізкіх не быў расстраляны ў часы вайны на нашай зямлі. Упершыню Даяна Лазарус прыехала ў нашу краіну з дабрачыннай місіяй, ніяк не звязанай з устаноўкай мемарыялаў. Тады яна й даведлася, што ў Беларусі шмат месцаў, дзе ў Другую сусветную вайну забівалі яўрэяў. Але ў яўрэйскіх абшчын сродкаў няма, каб усе месцы абзначыць. Тады ў Лазарусаў, Даяны і яе мужа Майкла, выпела рашэнне нам у гэтай справе дапамагчы. Першы помнік ахвярам Халакосту, узвядзены на грошы фонду, пабудавалі ў 2004-м на месцы забойства яўрэяў вёскі Гарадзея Мінскай вобласці. Як таго хочучы Лазарусы, на кожным наступным помніку пазначана месца гібелі і колькасць ахвяр, а самі надпісы выкананы на трох мовах: беларускай, рускай ды іўрыце. За апошнія 12 гадоў сумесна з сям'ёй Лазарусаў мы ўстанавілі амаль 120 помнікаў, за год адкрываем 4–5 манументаў. А ў нас вельмі шмат і безыменных магіл. Дагэтуль невядомы імёны людзей, якіх расстрэльвалі ў Мінскім гета. Месцы расстрэлу, новыя імёны ахвяр дапамагае нам адкрываць Музей гісторыі й культуры яўрэяў Беларусі ў Мінску, які заснаваны вучонымі-энтузіястамі ў 2002 годзе пры падтрымцы прадстаўніцтва “Джойнта” ў нашай краіне.

— **Ці бываеце вы ў горадзе свайго дзяцінства?**

— У Чарткове бываю часта. Там я рос, заканчваў школу, працаваў кінамеханікам (для паступлення на факультэт журналістыкі тады патрабавалася працоўны стаж), там пахаваны мае бацькі. Адтуль я добра ведаю ўкраінскую і польскую мовы. Там і беларуская далася лёгка: дарэчы, на факультэце журналістыкі БДУ, дзе я вучыўся з 1965 па 1969 год, яе вельмі добра выкладалі. Мне падабалася пісаць артыкулы на беларускай мове ў газету “Пянер Беларусі”. Тады я працаваў загадчыкам аддзела літаратуры й мастацтва, знаёміўся з маладымі пісьменнікамі, якія таксама любілі там размяшчаць свае творы. Дарэчы, на беларускай мове я пісаў і ў газету “ЛіМ” як пазаштатны аўтар. У 1977 годзе мяне запрасілі на працу на тэлебачанне. Доўгі час працаваў тэлежурналістам, быў дырэктарам дырэкцыі спартыўнага вясчання. Цяпер працую намеснікам загадчыка аддзела спартыўнага вясчання ЗАТ “Другі нацыянальны канал”. Прысуджэнне прэміі “Беларускі спартыўны Алімп” сёлета для мяне стала прыемным сюрпрызам.

Гутарыла Ганна Лагун

У Міры адкрылі сёлета мемарыяльную дошку ў гонар японскага дыпламата Ціунэ Сугіхара

Ізраіля, а ў Ізраілі — Амбулада Беларусі, то многія змаглі патрапіць у тую краіну. А мне захацелася раскаваць іншым пра гэтыя дзве краіны ў сваіх фільмах. Як вядома, сярод беларусаў шмат людзей яўрэйскай нацыянальнасці, а ў Ізраілі цяпер жыве шмат выхадцаў з Беларусі. Мы з сябрам Уладзімірам Ісатам (яго ўжо няма ў жывых) стварылі праграму “Мост-Гешэр”. Яна распавядала пра жыццё яўрэяў у Беларусі ды Ізраілі, карысталася вялікай папулярнасцю на працягу шасці гадоў. Ведаючы

прыярытэтных кірункаў працы арганізацый...

— У Саюзе беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын дзейнічае мемарыяльная камісія, мы шукаем месцы знішчэння яўрэйскага насельніцтва і ўстанаўліваем там помнікі. Члены камісіі ездзяць па гарадах і вёсках, сустракаюцца з мясцовымі жыхарамі. Хоць яўрэяў практычна няма ў некаторых мясцінах, аднак людзі ж імкнуцца захаваць памяць пра суседзяў і знаёмых яўрэйскай нацыянальнасці, якія былі рас-

ЛІНІЯ ЛЁСУ

У Новай Мільчы, у краі родным

Нататкі з нагоды выставы твораў мастака Валерыя Дзевіскібы ў Мінску

Газета пісала нядаўна, што 24 верасня ў Мінску, у Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў адкрылася выстава памяці беларуска-латвійскага мастака Валерыя Дзевіскібы. Маю ў сэрцы вялікую радасць ад здзяйсненняў спадара Міколы Купавы: ён ладзіць творчы мемарыяльны праект, ён пазбіраў па розных месцах, калекцыях скарбы таленавітага творцы, што адышоў у Вечнасць. Ведаю, выстава пад назвай “Абуджаны анёл Валерыя Дзевіскібы” пасля Мінска будзе экспанавана ў гомельскім мікрараёне Новая Мільча, потым і ў нейкім культурным асяродку пры рэчцы Нэйсе ў Германіі — там нарадзіўся мастак. Заслужаная пашана!

Хто такі Валеры Дзевіскіба? Як сталася, што земляка з-пад Гомеля паклікала да сябе Латвія? Пра тое, мяркую, чытачы “Голасу Радзімы” збольша ведаюць. Газета змяшчала грунтоўны артыкул яго (і майго) сябра, мастака з Рыгі Вячкі Целеша (“Жыццё і творчасць мастака” — ГР, 26.06.2014). І першую персанальную выставу Валерыя ў Рызе дапамаглі зладзіць сябры-беларусы з суполкі “Сьвітанак”, якую Вячка Целеш узначальвае. Мне ж ёсць што дадаць да таго аповеду — і тым хачу падзяліцца.

У 1993-м, згадваючы 50-годдзе Валерыя Дзевіскібы, я для газеты “Літаратура і мастацтва” напісаў нататку “3 Юрмалы ў Гомель” (31.12.1993). У тых часы, помніцца, рыхтаваліся выставы з прыватных збораў мастакоў, і я спадзяваўся, што дойдзе ж чарга і да Валерыя. А пазначана ў допісе: ён у 1992-м пакінуў Латвію ды стала жыве ў Гомелі.

Мая нататка “Беларусь была роднай” з’явілася ў тым жа “ЛіМе” ўжо ў снежні 2004-га. На 61-м годзе жыцця, 19 кастрычніка 2001-м, спынілася сэрца невылечнага пакутніка Валерыя Дзевіскібы. І я палічыў сваім абавязкам узгадаць важнейшы падзеі на зямным шляху майго сябра. З яго апаведаў ведаю, што да вайны сям’я Дзевіскібаў жыла ў Гомелі, потым пераехала в Украіну. Ішла Вялікая Айчынная вайна, і будучую маці яго з сяла Шырнаўка на Віннічыне захопнікі вывезлі ў Нямеччыну. Там, у канцлагеры, што быў на беразе ракі Нэйсе (Ныса Лужыцка) — на мяжы з Чэхіяй — і нарадзіўся Валеры 25 лістапада 1943 года.

(Па-чэшску рэчка завецца Lužická Nisa, па-нямецку — Lausitzer Neiße, па-польску — Nysa Łużycka. Цячэ па тэрыторыі Чэхіі, Польшчы, Германіі, левы прыток рэчкі Одры. — Рэд.) Выжыў хлопчык толькі таму, што ўратавалі сябры яго маці-нявольніцы. Пасля вызвалення амерыканскімі войскамі вязняў таго канцлагера палякі Стэфан і Богдан Завірухі завезлі маці з сынам у горад Лодзь, дзе ў касцёле й прыняў ратоўны хрост былы маленькі вязень: пад імем Валеры-Лявонты.

Валеры Дзевіскіба.
Партрэт Сцяпана Панізьніка.

З Лодзі яго маці выехала в Украіну, потым з падрослым сынам вярнулася на Бацькаўшчыну. А бацька Валерыя, дарэчы, так і не адгукнуўся з прастораў СССР. Вось у Гомелі, у студыі Палаца культуры чыгуначнікаў, наш Валерка і атрымаў першапачатковую мастакоўскую падрыхтоўку. Потым была салдацкая служба ў Севастопалі. А па сканчэнні 11-га класа ў гомельскай школе ён трапіў у Рыгу, каб набыць мастакоўскую адукацыю. Пасля дзяжурства ў порце наведвае заняткі жывапісам на вячэрніх курсах пры Латвійскай акадэміі мастацтваў пад кіраўніцтвам М. Карнецкага, потым — на аддзяленні графікі ў прафесара А. Апініса. Каб выжыць у чужым горадзе, працуе грузчыкам, матросам, сле-

сарам... З 1979 года ён, як прадстаўнік групы мастакоў Юрмалы, экспануе свае пейзажы, нацюрморты, партрэты (акварэльныя і пастэльныя) на розных выставах у Латвіі ды Беларусі. А юрмальскія сустрэчы — асабліва ў Доме творчасці ў Дубултах з беларускімі пісьменнікамі — паспрыялі яму ў станаўленні нацыянальнага светапогляду, узбагацілі няўрымслівага чалавека, апантанага шукальніка. Ён пачаў ствараць вобразы і герояў прамінулых вякоў, і партрэты многіх сучаснікаў, дзеячаў літаратуры й мастацтва. Яго карціны з’яўляюцца ў Гудзевічах (Мастоўскі раён Гродзеншчыны) як дарунак вядомаму музею Алеся Белакоза, яшчэ — у створаным Адамам Мальдзісам музеі “Беларусы ў свеце” пры Нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Францыска Скарыны. Творчыя скарбы “выдатнага чалавека, адмысловага майстра”, як сказаў пра Дзевіскібу пісьменнік Эрнст Ялугін, трапляюць у прыватныя зборы Алега Лойкі, Адама Мальдзіса, Уладзіміра Арлова, Яўгена Лецкі, Уладзіміра Сакалоўскага.

На партрэце Караткевіча, які Валеры Дзевіскіба падарыў аршанскаму Музею Уладзіміра Караткевіча, напісаў ён у 1981-м: “Дарагі Уладзімір Сямёнавіч! Няхай ваша ўсмішка будзе на радасць нам усім. І калі патрэбіцца — на гора...” Газета “Культура” (№ 47, 25 лістапада — 1 снежня 2000 г.) яшчэ пры жыцці мастака змясціла мой артыкул “Анёл-абаронца Валерыя Дзевіскібы”. Узгадалася там і перапіска з гомельскім творцам. Яшчэ да пераезду ў Новую Мільчу, ягоную радаводную сядзібу, я вазіў Валерыя з жонкай па маім родным Прыдзвінні — у спадзе, што знойдуць сабе там сядзібу для набыцця. Але з 1992 года іх прытулкам стала Новая Мільча, дзе, як пісаў мне Валерка, працаваў ён на сваім паддашку, даваў першыя навыкі малявання гомельскім школьнікам. (Новая Мільча — былая вёска пад Гомелем, якая ўваходзіла ў склад Красненскага сельсавета, з 1983-га — у Чыгуначным раёне Гомеля. — Рэд.) Вось маленькі ўрывак з таго ліставання: “...Усё спрыяе творчасці. Пішу вулічнага музыку, калі хто прыедзе — пакажу. Для цябе таксама ёсць прэзэнт...”

Так, я багаты на “прэзэнты” Валерыя: напісаў ён два партрэты майго бацькі Сцяпана, выявы майго аблічча... Спраўдзіліся яго пажаданні на сяброўскім шаржы, перададзеным мне ў Рызе 2 снежня 1983 года: “Каб на твае вершы пісаліся добрыя песні”. Пішуцца!

Свой згаданы допіс у газете “Культура” я закончыў радкамі: “Хочацца, каб людзі ведалі, што ёсць у Валеры-Лявонты добры Анёл, які й яго сябрам пры нагодзе лагодна ўзмахвае ахоўнымі крыламі!”. Мяркую, што гэты добры Анёл ускрыляў створаны мастаком вобразы Ф. Скарыны, М. Гусоўскага, М.-К. Агінскага, В. Дуніна-Марцінкевіча, С. Манюшкі, В. Цяпінскага, К. Каліноўскага, Ф. Багушэвіча, М. Багдановіча. Да таго ж ажывалі на палотнах Дзевіскібы згадкі пра Старую Рыгу і Слонім, Пінск і Палессе... 15 гадоў прамінае майму спадзяванню, выказанаму ў “ЛіМе” 10 снежня 2004 года: “З цягам часу сябры таленавітага творцы зладзіць выставу ў памяць Валеры-Лявонты Дзевіскібы”. І вось апантаны мастак-ратнік Мікола Купава зладзіў выставу. То ёсць спадзяванне, што ў краі родным мастака, у гомельскай Новай Мільчы земляку таксама аддадуць належнае. Бо ён таго варты.

Сяргей Панізьнік

ЮБІЛЕЙ

Вельмі цёплыя сустрэчы

Чацвёрты фестываль беларускай песні, прымеркаваны да 30-годдзя Таварыства беларусаў павета Іда-Вірумаа “БЭЗ”, з поспехам прайшоў у эстонскім горадзе Йыхві

Ва ўтульным памяшканні Канцэртнага дома, што было ўпрыгожана ў беларускім стылі, панавала па-дамашняму цёплая атмасфера. Там і віншавалі 21 верасня актывістаў суполкі-юбіляра Надзвычайны і Паўнамоцны Амбулсатар Беларусі ў Эстоніі Вячаслаў Качанаў, прадстаўнікі беларускай дыяспары з Нарвы, Тарту, Маарду, Таліна. Затым, ужо ў вялікай зале КД, прайшло ўрачыстае адкрыццё фестывалю “Родныя напевы”. На той сцэне Вячаслаў Качанаў і ўручыў Зінаідзе Клызе,

кіраўніцы суполкі “БЭЗ”, медаль “100 гадоў дыпламатычнай службе Беларусі”, граматы Амбулсатара Беларусі ў Эстоніі — за вялікі ўклад у пашырэнне беларускай культуры. Дарэчы, у ліпені такім жа медалём адзначана й кіраўніца суполкі “Сябры” з Нарвы Людміла Аннус. Як бачым, народная дыпламатыя на Бацькаўшчыне ў цане.

Святочны канцэрт з удзелам ансамбля беларускіх таварыстваў “Лёс” з Таліна, “Ялінка” з Маарду, “Сябры” з Нарвы і, вядома ж, талентаў з “БЭЗа” прайшоў на адным дыханні. Упрыгожылі свята й госці з Беларусі: фолк-выканаўца Ірэна Катвіцкая ды Народны тэатр гумару, гульні й песні “Хмелеўскія валацугі” з Брэстчыны (вёска Хмелева, Жабінкаўскі раён). А шматлікія га-

У “БЭЗа” — 30-годдзе. Здымак на памяць.

наровыя госці па ходзе канцэрта, у прамежках між нумарамі віншавалі суполку з юбілеем.

Наступным днём, 22 верасня, нарвскія “Сябры” зноў былі ў Йыхвіскім канцэртным доме: там у плыні Дня народаў Эстоніі прайшоў XVI фестываль

культур нацменшасцяў Іда-Вірумаа — пад назвай “Творчы кацёл нацыянальных культур” (“Loomerada”). Пра гэтае свята мы пісалі ў мінулыя гады. Сярод тых, хто вітаў гасцеў ды ўдзельнікаў фестывалю, быў і Амбулсатар Беларусі Вячаслаў Качанаў.

На першым паверсе Канцэртнага дома ладзілася прэзентацыя й дэгустацыя нацыянальных страў розных народаў, прадстаўнікі якіх жывуць на Паўночным усходзе Эстоніі (павет Ida-Virumaa). Выставы, майстар-класы, канферэнцыі — шмат чаго было! Потым у вялікай зале пачаўся гала-канцэрт, выступілі спевакі, танцоры й музыканты нацыянальна-культурных суполак Іда-Вірумаа. Завяршаў канцэрт беларускі блок — гэта ўжо традыцыя на фэсце. Выступаў дуэт Беларускага таварыства “Спадкі” з Тарту, гурт “Сябры” з Нарвы, госці з Беларусі — “Хмелеўскія валацугі” ды Ірэна Катвіцкая.

Віктар Байкачоў, Нарвскае беларускае таварыства “Сябры”

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: glas.radizimiy@tut.by
Тэлефон: +375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 11.10.2019 г.
Наклад 365.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыаПраект”, ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца.
Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць